

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Jiřího Pally v právní věci žalobkyně: **M. P.**, zast. JUDr. Boleslavem Pospíšilem, advokátem, se sídlem Malinovského náměstí 4, Brno, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 31. 5. 2011, č. j. 16 Ad 90/2010 - 191,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 31. 5. 2011, č. j. 16 Ad 90/2010 - 191, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Rozhodnutím ze dne 24. 3. 2009, č. X, žalovaná zamítla žádost žalobkyně o poskytnutí zvláštního příspěvku k důchodu podle § 5 odst. 2 zákona č. 357/2005 Sb., o ocenění účastníků národního boje za vznik a osvobození Československa a některých pozůstalých po nich, o zvláštním příspěvku k důchodu některým osobám, o jednorázové peněžní částce některým účastníkům národního boje za osvobození v letech 1939 až 1945 a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. V odůvodnění rozhodnutí uvedla, že žalobkyně jako vdova po A. P. uplatnila dne 2. 2. 2009 nárok na poskytnutí zvláštního příspěvku k důchodu z důvodu manželova věznění od 14. 2. 1949 do 30. 9. 1949 a z důvodu manželova pobytu v táboře nucených prací nebo v pracovním útvaru od 10. 12. 1950 do 18. 11. 1951. Podle názoru žalované nebyly splněny podmínky uvedené v § 5 odst. 1 písm. c) bod 1 zákona č. 357/2005 Sb. za dobu od 14. 2. 1949 do 30. 9. 1949, protože nebylo prokázáno, že manžel žadatelky byl účasten soudní rehabilitace podle zákona č. 119/1990 Sb. Podmínky uvedené v § 5 odst. 1 písm. c) bodu 2 zákona byly splněny za dobu od 10. 12. 1950 do 18. 11. 1951, tedy za dobu kratší 12 měsíců; v takovém případě by

nárok na zvláštní příspěvek vznikl jen, pokud by manžel při pobytu ve výše uvedených zařízeních zemřel; to však prokázáno nebylo (zemřel dne 19. 9. 1994). Nárok na poskytnutí zvláštního příspěvku tedy nevznikl.

V podané žalobě se žalobkyně dovolávala toho, že podmínky nároku na zvláštní příspěvek splňuje, neboť není důvodu pro to, aby se doby omezení osobní svobody nesčítaly. V této souvislosti poukázala na rozsudek Nejvyššího správního soudu uveřejněný ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu pod č. 1584 ze dne 26. 6. 2008. Navrhovala přezkoumání rozhodnutí. V doplnění žaloby ze dne 1. 7. 2009 na výzvu soudu sdělila, že manžel byl nezákonně zatčen 14. 2. 1949 a bez soudního projednání byl z vazby propuštěn 30. 9. 1949. Od 1. 10. 1949 nastoupil základní vojenskou službu, z níž byl přeřazen do pomocného technického praporu (dále též jen „PTP“), kde byl od 10. 12. 1950 do 18. 11. 1951. Podle názoru žalobkyně je tuto dobu potřeba sčítat bez ohledu na důvod omezení osobní svobody. Odkázala znovu na rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 6. 2008, sp. zn. 4 Ads 89/2007. Navrhovala, aby napadené rozhodnutí žalované bylo zrušeno a věc vrácena k novému projednání a rozhodnutí.

V podání ze dne 6. 1. 2010 žalobkyně uvedla, že žalovaná nevycházela ze všech v úvahu přicházejících důkazů. Žalobkyně tvrdila, že její manžel vykonával vojenskou službu v PTP přesahující dvanáct měsíců. Přiložila fotokopii vojenské knížky, podle níž byl její manžel přeložen do zálohy dne 1. 10. 1951 a tentýž den byl „přidržen“ k vykonávání I. a II. pravidelného cvičení. Do zálohy byl propuštěn dne 20. 12. 1951. Dovozovala, že celková doba výkonu služby v PTP trvala od 10. 12. 1950 do 20. 12. 1951. V podání ze dne 5. 2. 2010 poukazovala žalobkyně na rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 4 Ads 89/2007 a nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 187/2000. Dovozovala, že podmínky pro vznik nároku na příplatek k důchodu splňuje.

Krajský soud v Plzni rozsudkem ze dne 3. 3. 2010, č. j. 16 Cad 176/2009 - 66, žalobu zamítl a rozhodl dále, že účastníkům se náhrada nákladů řízení nepřiznává.

Tento rozsudek Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 24. 11. 2010, č. j. 4 Ads 77/2010 - 109, zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení. Krajský soud zavázal k tomu, aby se v dalším řízení zabýval tvrzením stěžovatelky, že splňuje nárok na zvláštní příspěvek podle § 5 odst. 1 písm. c) bod 2 zákona č. 357/2005 Sb., což především znamená, aby posoudil a zhodnotil obsah fotokopie vojenské knížky manžela stěžovatelky předložené společně s podáním ze dne 6. 1. 2010 a vyhodnotil, zda tento navrhovaný důkaz je způsobilý ovlivnit úvahu o celkové době pobytu manžela stěžovatelky vymezenou dosud potvrzeními na dobu od 10. 12. 1950 do 18. 11. 1951.

Žalovaná ve vyjádření ze dne 6. 1. 2011 zmínila potvrzení Ministerstva obrany, podle kterých byl manžel žalobkyně u pomocných technických praporů v době od 10. 12. 1950 do 18. 11. 1951. Záznamy ve vojenské knížce označila za nelogické a uzavřela, že ve věci je nutno provést další šetření, proto rozhodnutí ponechala na úvaze soudu.

Podáním ze dne 19. 2. 2011 předložila žalobkyně soudu fotokopii vojenské knížky svého manžela a upozornila na záznam na str. 30 vojenské knížky, podle kterého byly v roce 1958 opraveny nesprávné zápisy a nahrazeny platnými. Zápisy ve vojenské knížce do

sebe logicky zapadají a odpovídají tvrzení žalobkyně, že její manžel byl z výkonu vojenské služby propuštěn krátce před Vánocemi roku 1951 poté, co se zavázal nastoupit jako horník do uranových dolů.

Dne 2. 3. 2011 předložila žalobkyně soudu originál vojenské knížky svého manžela, ze kterého krajský soud pořídil barevnou fotokopii.

Přípisem ze dne 17. 3. 2011, č. j. 0105/148/2011-7542, Ministerstvo obrany na žádost krajského soudu sdělilo, že již v době vydání potvrzení podle zákona o mimosoudních rehabilitacích mělo k dispozici údaj o tom, že manžel žalobkyně byl propuštěn do zálohy až dne 20. 12. 1951, který byl obsažen v evidenčním listu k vojenské knížce, avšak nepovažovalo jej za relevantní, neboť odporuje všem doloženým dokumentům, které jsou řádně podepsány příslušným velitelem útvaru a mají vyšší důkazní hodnotu - výpis z archivu vojenské evidence osob v Trnavě, kmenový list pana P. a záznam o službě. Ministerstvo konstatovalo, že žalobkyně opakovaně žádala o přehodnocení manželovy služby u PTP a zhodnocení doby až do 20. 12. 1951; žalobkyni bylo dáno na vědomí, že zápis v evidenčním listu k vojenské knížce je chybný, neboť je tam špatně uveden nejen konec služby u PTP, ale i její počátek. Ministerstvo uzavřelo, že podle vojenské dokumentace a archívních materiálů vykonával manžel žalobkyně službu u 54. PTP pouze v období od 10. 12. 1950 do 18. 11. 1951, přičemž údaj ve vojenské knížce je chybný a zcela odporuje všem řádně podepsaným a orazítkovaným dokladům a zápisům příslušných velitelů. Vojenskou knížku, resp. evidenční listy, zpravidla vyplňovali vojáci základní vojenské služby a lze předpokládat, že jich např. vyplňovali více najednou a omylem uvedli do evidenčního listu pana P. údaje jiné osoby. Ministerstvo obrany dále doložilo kopii Kmenového listu A. P., Záznamu o jeho službě a Evidenčního listu k vojenské knížce.

V podání ze dne 19. 4. 2011 žalobkyně namítala, že pokud existují dva rozdílné zápisy o skončení vojenské služby jejího manžela, nelze jednostranně vycházet z jednoho zápisu a druhý označit za chybný. Zápis ve vojenské knížce je podepsán a opatřen razítkem, takže chybný může být naopak kmenový list.

Krajský soud v Plzni poté rozsudkem ze dne 31. 5. 2011, č. j. 16 Ad 90/2010 - 191, žalobu zamítl a rozhodl dále, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. V odůvodnění soud uvedl, že žalobkyně neprokázala, že splňuje jednu ze základních podmínek pro přiznání zvláštního příspěvku k důchodu podle zákona č. 357/2005 Sb. Z ověřených dokladů předložených Ministerstvem obrany (kmenový list, záznam o službě a potvrzení o službě u PTP z vojenské evidence osob Trnava) totiž jednoznačně vyplývá, že manžel žalobkyně vykonával základní vojenskou službu u zbrojního učiliště od 1. 10. 1949 do 9. 12. 1950, když od 1. 10. do 15. 11. 1949 byl zařazen u vojenského útvaru X (1548) v Turč. Sv. Martině. Od 10. 12. 1950 do 30. 9. 1951 byl přiřazen k výkonu základní vojenské služby u 54. PTP, poté byl přidržen k 1. vojenskému pravidelnému cvičení u 54. PTP od 1. 10. do 21. 10. 1951, na které navazovalo 2. vojenské pravidelné cvičení u 54. PTP do 18. 11. 1951. Vzhledem k tomu, že tyto písemné materiály obsahují všechny nezbytné náležitosti (důvod změny a poznamenání dokladu, označení a podpisy příslušných velitelů vojenských útvarů, otisk úředního razítka, logická časová posloupnost jednotlivých záznamů o změnách zapsaných pod sebou bez mezer), je nepochybné, že údaje v nich obsažené

odpovídají rozhodným skutečnostem na rozdíl od obsahu žalobkyní předložené vojenské knížky. Podle kmenového listu a záznamu o službě A. P. po nástupu do základní služby k vojenskému útvaru 1548 (X) - zbrojní učiliště vykonával základní službu (základní výcvik jednotlivce) od 1. 10. do 15. 11. 1949; od 16. 11. 1949 do 15. 4. 1950 vykonával dozorčí a strážní službu i výcvik v četě, poté byl zařazen jako zahradník pro polní hospodářství vlastního útvaru od 16. 4. do 27. 9. 1950, kdy vykonal zkoušky ze služebních řádů. Od 28. 9. do 9. 12. 1950 vykonával dozorčí a strážní službu u útvaru Turč. Sv. Martin. Od 10. 12. 1950 do 30. 9. 1951 konal základní službu u 1. roty PTP 54; od 1. 10. do 21. 10. 1951 vykonal 1. vojenské pravidelné cvičení a od 22. 10. do 18. 11. 1951 2. vojenské pravidelné cvičení. Naproti tomu v evidenčním listu k vojenské knížce je uvedeno, že po nástupu do základní služby k vojenskému útvaru 1548 konal základní výcvik od 1. 10. do 14. 11. 1949, byl zařazen na funkci střelce téhož útvaru od 15. 11. 1949 do 8. 10. 1950, zařazen do funkce zahradníka od 9. 10. 1950 do 29. 9. 1951, přemístěn k 54. PTP - zařazen jako střelec 30. 9. 1951, přidržen k vykonání výjimečného cvičení od 1. 10. do 20. 12. 1951, kdy byl propuštěn a přeložen do zálohy. Tyto údaje podle soudu nejsou zcela v souladu s obsahem výše citovaných dokladů, kde jsou údaje uvedeny chronologicky. Navíc nelze zjistit, kdo a kdy údaje do evidenčního listu zapsal a na základě jakých rozhodných skutečností. Soud označil za překvapivé, že v části IX. Záznamy o cvičeních není u všech cvičení uvedena doba konání a u roku 1954 a 1956 je uveden pouze počet dní. Také v části XI. Záznam o vojenské knížce je uvedeno, že ji vystavila Okresní vojenská správa Sušice 16. 1. 1952, ač se podle soudu jednalo o Okresní vojenské velitelství Sušice. Soud proto nepovažoval evidenční list k vojenské knížce za jednoznačně průkazný, aby způsobil nevěrohodnost chronologicky vedeného kmenového listu a záznamu o službě. Ani ve vojenské knížce všechny zápisy časově nenavazují, některé se jeví jako nevěrohodné, což vyjádřila žalovaná v podání ze dne 6. 1. 2011; s tímto názorem se soud ztotožnil. Nepřisvědčil žalobkyni, že vojenská knížka prokazuje oprávněnost jejího nároku, a poukázal na potvrzení Ministerstva obrany ze dne 14. 10. 1997. Soud konstatoval, že v době, kdy manžel žalobkyně vykonával vojenskou službu, nemohl nikdo předpokládat, že délka služby u PTP bude mít přibližně za 40 let vliv na přiznání dávky, tudíž nebyl žádný důvod uvádět nepřesné či nesprávné údaje o těchto skutečnostech. Soud proto neměl pochybnosti o správnosti podkladů Ministerstva obrany, ani o správnosti údajů uvedených v potvrzení o službě u PTP. Žalobkyně tedy nesplňuje podmínky pro přiznání zvláštního příspěvku k důchodu uvedené v § 5 odst. 1 písm. c) bod 2 zákona č. 357/2005 Sb. Napadené rozhodnutí shledal soud věcně správným a žalobu podle § 78 odst. 7 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), zamítl.

Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) včas kasační stížnost z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s. Namítala, že rozhodnutí soudu zásadně ovlivnila zpráva Ministerstva obrany ze dne 17. 3. 2011, která nevychází z objektivně zjištěných skutečností. Při hodnocení provedených důkazů měl soud k dispozici evidenční list k vojenské knížce a vojenskou knížku se shodnými záznamy a dále kmenový list a záznam o službě s odlišnými záznamy. Zápis ve vojenské knížce na str. 13 vychází z tehdy platné úpravy, oprava zápisů ve vojenské knížce je i řádně zdůvodněna, což nesvědčí o nahodilé chybě. Doba od 1. 10. do 20. 12. 1951 je označena jako výjimečné cvičení, které je započteno jako jedno pravidelné cvičení podle RNGŠ z roku 1958. Tomuto zápisu odpovídá i záznam na str. 30 vojenské knížky, kde se výslovně uvádí, že na str. 12 byly škrtnuty zápisy o dvou cvičeních jako nesprávně zapsané. Oba

opravující zápisy jsou učiněny dne 9. 1. 1959, řádně orazítkovány Okresní vojenskou správou Stříbro a podepsány důstojníkem v hodnosti podplukovníka. Neobstojí vysvětlení Ministerstva obrany, že takovéto záznamy připravovali vojáci základní služby, a proto došlo k omylu. Vojáci základní služby totiž nesloužili na vojenských správách, ale naopak často připravovali podklady pro zápisy u útvarů, kde jejich nadřízenými a odpovědnými osobami byly často nižší důstojníci - třídně spolehliví s nedokončeným základním vzděláním. Stěžovatelka konstatovala, že pokud by z důvodu chyby vojáka základní služby došlo k mylnému zápisu, pak především u útvaru. Pokud soud zvolil ze dvou skupin důkazů zrovna tu nepříznivou, nevypořádal se se všemi důkazy a jeho rozhodnutí zůstalo nepřezkoumatelné. Stanovisko stěžovatelky podporuje i postup vojenských orgánů v rozhodné době. Do VTNP byly tehdy zařazovány osoby politicky nespolehlivé podle Směrnice pro utvoření a činnost útvarových výběrových komisí Ministra národní obrany Dr. Alexeje Čepičky čj. 33 432 Dův-X odb. 1950. Po skončení základní vojenské služby byli vojáci přidržování nikoliv na pravidelná cvičení, ale na cvičení výjimečné, časově neomezené. O tom svědčí i tajný rozkaz Ministra národní bezpečnosti č. 61 ze dne 10. 5. 1952. Čelní představitelé státu a ozbrojených složek si byli dobře vědomi nezákonnosti takovýchto rozhodnutí, proto všechna tato nařízení byla přísně tajná. Stěžovatelka se proto domnívala, že zápisy v kmenovém listu a v záznamu o službě mohly být záměrně neúplné. V průběhu řízení uvedla, že si vzpomíná na návrat svého budoucího manžela z vojenské služby těsně před Vánocemi 1951. Stalo se tak teprve poté, co podepsal dobrovolnou brigádu v uranových dolech, kde počátkem roku 1952 nastoupil. Stěžovatelka se dále neztotožnila se závěry soudu, že do rozhodné doby nelze započítat dobu neoprávněného věznění jejího manžela. Je nepochybné, že A. P. byl neoprávněně držen ve vyšetřovací vazbě pro podezření ze spáchání trestného činu, který by byl v případě jeho odsouzení ze zákona rehabilitován. Odsouzen nikdy nebyl. Je také nepochybné, že žádost o rehabilitaci podal v zákonem stanovené lhůtě, i když u nesprávného orgánu a nesprávně označenou. Žádost měla být postoupena příslušnému soudu, za nečinnost státních orgánů nemůže být odpovědný občan. Podle stěžovatelky měl soud řízení přerušit a iniciovat dokončení rehabilitačního řízení. Stěžovatelka poukázala také na právní úpravu odškodnění podle zákona Slovenské republiky č. 272/2008 Z. z., který stanoví jako podmínku nároku zařazení do vojenských táborů nucených prací po dobu tří měsíců. Obě země jsou součástí Evropské unie a nárok na odškodnění zakládá stejný zákon o mimosoudní rehabilitaci, proto by měly být podmínky odškodnění stejné. Stěžovatelka proto vyslovila, že by měl soud iniciovat projednání této situace Ústavním soudem, zda ustanovení § 5 odst. 1 písm. c) zákona č. 357/2005 Sb. není protiústavní. Navrhla, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná ve svém vyjádření poukázala na nepřípustnost kasační stížnosti podle § 104 odst. 3 písm. a) s. ř. s. a navrhla, aby ji Nejvyšší správní soud odmítl. Současně uvedla, že se ztotožňuje s obsahem odůvodnění napadeného rozsudku.

Nejvyšší správní soud nepřisvědčil tvrzení žalované o nepřípustnosti kasační stížnosti, neboť podle konstantní judikatury Ústavního soudu *„[u]stanovení § 104 odst. 3 písm. a) soudního řádu správního zajišťuje, aby se Nejvyšší správní soud nemusel znovu zabývat věcí, u které již jedenkrát svůj právní názor na výklad hmotného práva závazný pro nižší soud vyslovil, a to v situaci, kdy se nižší soud tímto právním názorem řídil. Vztáhnout však citované*

ustanovení též na případy, kdy Nejvyšší správní soud pouze vytýká nižšímu správnímu soudu procesní pochybení, resp. nedostatečně zjištěný skutkový stav, by ve svých důsledcích mohlo vést k naprosté zbytečnosti Nejvyššího správního soudu, neboť by mohl tento soud v každé projednávané věci vždy prvním kasačním rozhodnutím vytknout jakoukoli (třebas i malichernou) procesní vadu a poté v druhém kasačním řízení kasační stížnost odmítnout, a tím odmítnout i věcný přezkum naříkaného rozhodnutí z pohledu aplikace hmotného práva" (srov. nález Ústavního soudu ze dne 8. 6. 2005, sp. zn. IV. ÚS 136/05). Ve svém předchozím rozsudku zrušil Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu z procesních důvodů a uložil mu doplnit dokazování; ustanovení § 104 odst. 3 písm. a) s. ř. s. tudíž na projednávanou věc nedopadá.

Za dané situace Nejvyšší správní soud posoudil důvodnost kasační stížnosti proti rozsudku krajského soudu v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů; zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 2 a 3 s. ř. s.).

Podle § 109 odst. 3 s. ř. s. *Nejvyšší správní soud je vázán důvody kasační stížnosti; to neplatí, bylo-li řízení před soudem zmatečné [§ 103 odst. 1 písm. c)] nebo bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé, anebo je-li napadené rozhodnutí nepřezkoumatelné [§ 103 odst. 1 písm. d)], jakož i v případech, kdy je rozhodnutí správního orgánu nicotné.*

Nejvyšší správní soud shledal, že napadený rozsudek je nepřezkoumatelný pro nedostatek důvodů rozhodnutí ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. a že řízení u krajského soudu bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonnost rozhodnutí o věci samé.

Nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku pro nedostatek důvodů spatřuje Nejvyšší správní soud v tom, že se krajský soud ve svém rozsudku vůbec nezabýval žalobní námitkou týkající se sčítání doby omezení osobní svobody manžela stěžovatelky ve vyšetřovací vazbě s dobou trvání vojenské služby ve vojenských táborech nucených prací.

Podle setrvalé judikatury Ústavního soudu patří povinnost soudů odůvodňovat svá rozhodnutí k základním principům, které představují součást práva na řádný proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, jakož i součást pojmu právního státu podle čl. 1 Ústavy České republiky, a vylučují libovůli při rozhodování. Tato povinnost je pro správní soudnictví upravena v § 54 odst. 2 s. ř. s. Z odůvodnění musí vyplývat vztah mezi skutkovými zjištěními a úvahami při hodnocení důkazů na straně jedné a právními závěry na straně druhé. Nepřezkoumatelné rozhodnutí neposkytuje dostatečné záruky o tom, že nebylo vydáno v důsledku libovůle a způsobem porušujícím ústavně zaručené právo na spravedlivý proces (srov. nález Ústavního soudu ze dne 20. 6. 1996, sp. zn. III. ÚS 84/94, zveřejněný pod č. 34 ve svazku č. 3 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, nález Ústavního soudu ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. III. ÚS 94/97, zveřejněný pod č. 85 ve svazku č. 8 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, nález Ústavního soudu ze dne 21. 10. 2004, sp. zn. II. ÚS 686/02).

Uvedená stálá judikatura Ústavního soudu našla svůj odraz i v konstantní judikatuře Nejvyššího správního soudu (srov. např. rozsudek ze dne 14. 7. 2005, č. j. 2 Afs 24/2005 - 44, rozsudek ze dne 29. 7. 2004, č. j. 4 As 5/2003 - 52, rozsudek ze dne 8. 4. 2004, č. j. 4 Azs 27/2004 - 74, rozsudek ze dne 27. 10. 2004, č. j. 7 As 60/2003 - 75, či rozsudek ze dne 25. 11. 2004, č. j. 7 Afs 3/2003 - 93). Této judikatuře je společné, že není-li z odůvodnění napadeného rozsudku krajského soudu zřejmé, proč soud nepovažoval za důvodnou právní argumentaci účastníka řízení v žalobě a proč žalobní námitky účastníka považuje za liché, mylné nebo vyvrácené, je nutno pokládat takové rozhodnutí za nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. zejména tehdy, jde-li o právní argumentaci z hlediska účastníka klíčovou, na níž je postaven základ jeho žaloby. Nestačí, pokud soud při vypořádávání se s touto argumentací účastníka pouze konstatuje, že tato je nesprávná, avšak neuvede, v jakých konkrétních aspektech, resp. důvodech právních či skutkových, její nesprávnost spočívá.

V projednávané věci se krajský soud zmíněnou žalobní námitkou stěžovatelky zabýval v původním rozsudku ze dne 3. 3. 2010, č. j. 16 Cad 176/2009 - 66, který byl zrušen rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 11. 2010, č. j. 4 Ads 77/2010 - 109. V naposledy uvedeném rozsudku Nejvyšší správní soud potvrdil správnost úvah krajského soudu týkajících se předmětné žalobní námitky a shledal, že podmínka účasti manžela stěžovatelky na rehabilitaci podle zákona č. 119/1990 Sb. prokázána nebyla a nárok na zvláštní příspěvek k důchodu podle § 5 odst. 1 písm. c) bod 1 zákona č. 357/2005 Sb. z tohoto důvodu nevznikl.

Ačkoliv Nejvyšší správní soud přisvědčil argumentaci krajského soudu v této otázce, jeho rozsudek ze dne 3. 3. 2010 zrušil jako celek, tudíž se na něj již krajský soud nemůže odvolávat. Za dané procesní situace bylo tedy povinností krajského soudu převzít do odůvodnění napadeného rozsudku své závěry vyslovené v rozsudku zrušeném, aby tak dostál své povinnosti vypořádat se se všemi žalobními body uplatněnými stěžovatelkou. Pokud tak krajský soud neučinil, ponechal jednu ze zásadních žalobních námitek nezodpovězenou a svůj rozsudek zatížil vadou nepřezkoumatelnosti pro nedostatek důvodů rozhodnutí.

Za zásadní vadu řízení, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé, považuje Nejvyšší správní soud také postup krajského soudu, který ve věci rozhodl bez nařízení jednání.

Podle § 51 odst. 1 s. ř. s. *soud může rozhodnout o věci samé bez jednání, jestliže to účastníci shodně navrhli nebo s tím souhlasí. Má se za to, že souhlas je udělen také tehdy, nevyjádří-li účastník do dvou týdnů od doručení výzvy předsedy senátu svůj nesouhlas s takovým projednáním věci; o tom musí být ve výzvě poučen.*

Podle § 77 odst. 1 s. ř. s. *dokazování provádí soud při jednání.*

V rozsudku ze dne 14. 7. 2005, č. j. 3 Azs 103/2005 - 76, publikovaném ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu pod č. 687/2005, www.nssoud.cz, Nejvyšší správní soud vyslovil: *„Jestliže krajský soud provádí dokazování (§ 77 odst. 1 s. ř. s.), je povinen nařídit jednání, a to i tehdy, pokud účastníci řízení souhlasili s rozhodnutím o věci samé bez*

nařízení jednání (§ 51 odst. 1 s. ř. s.). Provedl-li krajský soud dokazování listinnými důkazy ... bez nařízení jednání, trpí jeho rozhodnutí jinou vadou řízení před soudem, jež mohla mít vliv na zákonnost rozhodnutí a je důvodem pro zrušení tohoto rozhodnutí podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.“

Nejvyšší správní soud shledal, že krajský soud při svém rozhodování použil jako důkaz sdělení Ministerstva obrany ze dne 17. 3. 2011, fotokopii vojenské knížky A. P., kmenový list, záznam o službě a evidenční list k vojenské knížce, aniž za tímto účelem nařídil jednání. Tím byla porušena zásada přímosti upravená v § 77 odst. 1 s. ř. s., podle níž soud provádí dokazování při jednání.

Jakkoliv krajský soud poskytl stěžovatelce možnost vyjádřit se k obsahu sdělení Ministerstva obrany, které jí před vydáním napadeného rozsudku v kopii zaslal, rozhodnutím bez nařízení jednání porušil právo stěžovatelky vyjádřit se ke všem provedeným důkazům vyplývající z § 123 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, použitého přiměřeně podle § 64 s. ř. s.

Souhlas stěžovatelky s rozhodnutím bez nařízení jednání nepostačuje k tomu, aby soud bez jednání rozhodl. Ustanovení § 51 odst. 1 s. ř. s. totiž dává soudu možnost - nikoli však povinnost - rozhodnout bez nařízení jednání za splnění podmínky souhlasu účastníků řízení s takovým postupem. Podle názoru Nejvyššího správního soudu tak ovšem nelze postupovat tehdy, nastanou-li okolnosti, za nichž je soud povinen jednání nařídit. Zákon neponechává na úvaze soudu, zda k provedení dokazování nařídí jednání či nikoliv, nýbrž kogentně v § 77 odst. 1 s. ř. s. stanoví povinnost jednání nařídit. Této povinnosti krajský soud v projednávané věci nedostál, a dopustil se tak vady řízení, jež mohla mít vliv na zákonnost jeho rozhodnutí.

V této souvislosti Nejvyšší správní soud podotýká, že k náležitému zjištění skutkového stavu krajským soudem by mohlo přispět vyžádání dávkového spisu A. P. č. X, který by mohla mít k dispozici žalovaná. Tento spis by měl obsahovat údaje o tom, kdy a z jakého titulu byl A. P. účasten na důchodovém zabezpečení ve smyslu ustanovení § 6 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, resp. ustanovení § 3 zákona č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů. Obsah dávkového spisu A. P. ve spojení s obecně známou skutečností, že v dané době existovala pracovní povinnost, by mohl podpořit nebo vyvrátit tvrzení stěžovatelky o tom, že se její manžel z výkonu vojenské služby vrátil před Vánocemi roku 1951 (tedy 20. 12. 1951) a počátkem roku 1952 nastoupil k výkonu zaměstnání (brigády) do uranových dolů. Nepodaří-li se krajskému soudu získat tento dávkový spis nebo jeho součást obsahující doby zaměstnání a náhradní doby A. P., případně nezjistí-li z něj žádné relevantní skutečnosti, rozhodne na základě skutkového stavu, který vyplývá z dokumentů, jež má v daném okamžiku k dispozici.

Nejvyšší správní soud uzavírá, že napadený rozsudek je nepřezkoumatelný pro nedostatek důvodů rozhodnutí a řízení před krajským soudem bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé, a proto rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 31. 5. 2011, č. j. 16 Ad 90/2010 - 191, zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. Jednalo se o natolik zásadní vady, že k nim Nejvyšší správní soud musel

přihlédnout z úřední povinnosti, aniž se zabýval dalšími námitkami uplatněnými v kasační stížnosti.

Podle § 110 odst. 3 s. ř. s., *zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, je krajský soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí.* Krajský soud proto v dalším řízení vyžádá dávkový spis A. P., č. X, a nařídí jednání, při kterém v souladu s § 77 odst. 1 s. ř. s. provede dokazování tak, aby měli účastníci řízení možnost vyjádřit se ke všem provedeným důkazům a aby byl náležitě, tj. v rozsahu nezbytném pro správné posouzení důvodnosti jednotlivých žalobních bodů, objasněn skutkový stav. Poté krajský soud vydá rozsudek, v němž se vypořádá se všemi žalobními body.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne podle § 110 odst. 2 s. ř. s. v novém rozhodnutí ve věci krajský soud.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. září 2011

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu